

► Palani Fakata'u 2026/2027

'E lava keke tukumai ha'o ngaahi fakakaukau kihe palani koeni kimu'a 'ihe taimi 11.59pm 'oe po Sapate 29 Ma'asi 2026.

'Oku mau fale'i atu keke 'uluaki lau ae ngaahi tohi fekau'aki moe ngaahi palani koeni, kimu'a pea toki tuku mai ho ngaahi fakakaukau.

'A'ahi kihe uepisaiti koeni akhaveyoursay.nz/ourplan pe koe laipeli 'oe kosilio (Auckland public library) ke ma'u atu ha tatau 'oe tohi koeni.

Ka 'oku mau fiema'u lahi ke tuku mai ho fakakaukau kihe palani koeni 'ihe uepisaiti akhaveyoursay.nz, pe koho:

Sikeni (scan) pe 'imeili mai 'ae foomu he kakato hono fakafonu kihe:

akhaveyoursay@aucklandcouncil.govt.nz

Pe teke pousi mai he meili 'ae foomu hene kakato kihe:

Annual Plan 2026/2027

Auckland Council

Private Bag 92300, Victoria Street West

Auckland, 1142

**AK
HAVE
YOUR
SAY**

Ngaahi fakamatala fakafo'ituitui kau kia koe

Koho hingoa pe moho'o ngaahi fakamatala 'e fakakau ia kihe ngaahi tohi 'e faka'ataa ki tu'a kihe papiliki. 'E ikai toe 'iai ha fakamatala fakaekoe 'e ha ki tu'a kihe papiliki.

Hingoa 'uluaki:

Hingoa fakaiku:

'Imeili pe koho tu'asila 'oke ngaue'aki:

Koeha e poate fakalotofonua pe koe feitu'u 'oku ke kau kiai?:

Fili 'ae me'a pe 'e taha meihe ongo me'a koeni 'oku fekau'aki mo koe:

Koe fakamatala 'oku ou tuku atu:

koe fakamatala fakafo'ituitui pe 'a'aku

koe fakamatala koe tuku atu ko'eku fakafofonga'i 'ae kautaha 'oku ou faka kaungatamaki ai

Hingoa 'oe kautaha: _____

Koe ngaahi fehu'i ko'eni 'oku ke tau'ataaina pe teke tali pe 'ikai, ka 'oku mahu'inga kiate kimautolu kemau 'iloi mo mahino'i 'ae kakai 'oku mau fengae'aki mo kimautolu.

Oku ke tangata pe fefine pe koha toe tangata 'e taha?

Tangata Fefine Toe tangata 'e taha:

Koeha e ta'u 'oke kau kiai?

'I lalo he 15 15-17 18-24 25-34 35-44 45-54 55-64 65-74 75+

Koeha matakali 'oku ke ongo'i 'oku ke kau kiai? (Kataki fili pe koe ia kihe lahitaha 'oe matakali'oku ke kau kiai)

Pākehā/Palangi Nu'usila

Māuli

Kuki Ailani Mauli

Ha'amoia

Tongan

Initia

Siaina

Filipaini

Kolea

Toe 'iai ha fonua ee taha? (Fakamahino mai): _____

Koe ngaahi fakamatala mahu'inga kihe malu'i

Koho ngaahi fakamatala fakafo'ituitui 'oku ke tuku mai 'ihe foomu koeni, 'oku tauhi ia pea tokanga'i mo malu 'ihe kosilio 'oe vahe 'Aokalani 'o fakatatau kihe 'emau ngaahi tu'utu'uni fekau'aki moe tauhi ke malu ngaahi fakamatala koeni ('oku lava keke sio kiai 'ihe uepisaiti koeni aucklandcouncil.govt.nz/privacy mo 'etau ngaahi laipeli 'oe kosilio) 'o fakatatau kihe Lao 'oe Privacy Act 2020. Koe kupu'i lao koeni 'oe privacy act 'oku fakamatala'i atu 'ae founa kapau 'e vahevahe atu ho'o ngaahi fakamatala fakaekoe pe (personal information) ki tu'a fekau'aki mo ha'o fengae'aki moe kosilio, pea moe founa ke fakahoko 'okapau 'oku ke fiema'u ke fakatonutonu ho ngaahi fakamatala koia. 'Oku mahu'inga keke mahino'i 'ae ngaahi tu'utu'uni ko'eni kimu'a peake fakahu mai 'ae foomu koeni.

➤ Koho ngaahi fakakaukau

(Fehu'i kotoa 'oku 'ataa pe ia pe 'iai ha'o tali kia pe 'ikai) – teke lava pe keke tali katoa pe koha kongā pe)

➤ Fehu'i 1: Ko 'emau palani fakalukufua moe ngaahi fokotu'u ke hiki e totongi

Ko 'emau Palani Fakata'u 2026/2027 'oku langa ia 'ihe fuofua ta'u 'e ua o 'emau Palani Teemi - Loloa meihe 2024-2034 (LTP). 'Oku taumu'a ke hokohoko aipe hono fakalakalaka 'etau tu'unga fakapa'anga moe tu'unga matu'uaki fakatu'asino 'o Aokalani, 'ihe taimi tatau mo hono inivesi 'iha ngaahi tafa'aki 'oku fiema'u lahi taha ke lava 'o fakahoko 'ae ngaahi fiema'u vivili 'etau ngaahi komiuniti 'oku vave 'aupito 'ene tupu.

'Ihe 2026/2027 'oku kau hono fakamu'omu'a 'ae inivesi:

- fefononga'aki
- vai
- tokoni kihe ngaahi poate fakalotofonua kenau malava 'o tali 'ae ngaahi fiema'u 'ae ngaahi komiuniti

Koe palani fakata'u ko'eni 'oku fokotu'u atu ai 'ae founga te tau fakapa'anga ai 'ae ngaahi ngaue moe inivesimeni, 'e kau ai 'ae hiki 'ae totongi (rates), fe'unga moe peseti e 7.9 kihe mahu'inga faka'avalisi 'oha 'api nofo'anga.

Koe 'uhunga 'oe hiki koeni 'oe totongi (rates), koe tupunga meihe pa'anga e \$235 miliona 'oku fakamole kihono fakalele mohonoma'u 'aki 'ae City Rail Link, 'aia koe lahitaha ai 'ae totongi tupu (interest) pea moe ngaahi fakamole kihe sea (shares) 'oe kosilio 'ihe CRL.

E kehekehe pe hiki 'ae ngaahi totongi (rates) kihe fakatautaha 'o fakatatau kihe kalasi kehekehe 'oe 'api nofo'anga mohono mahu'inga. Ngaue'aki 'ae fakahinohino kihe totongi koeni (rates guide) 'ihe intaneti keke sio ai kihe totongi (rates) 'oku fokotu'u atu kiho 'api.

Koe ha ho'o fakakaukau kihe palani fakata'u koeni 'oku tuku atu?

- Poupou katoa Poupou lahi kihe me'a pe ni'ihī 'Ikai keu poupou kihe me'a lahi
 'Ikai keu poupou au kiha me'a 'Ikai keu 'ilo

Talamai hono 'uhunga

➤ Fehu'i 2: Ngaahi liliu kihe ngaahi totongi (rates), moe ngaahi totongi kehe

'Oku tukukehe 'ae hiki peseti e 7.9 'ae totongi (rates) kihe faka'avalisi 'mahu'inga 'oha 'api nofo'anga, koe palani fakata'u 'oku kau ai 'ae ngaahi liliu kihe ngaahi totongi kehekehe 'o hangee koe totongi fakata'u (rates) moe ngaahi totongi kehekehe. 'Oku kau eni mo hono fakafe'iloaki atu 'ae totongi fakafetongi 'oe ngaahi pini/kapa veve kihe vahenga Kingsland mo Onehunga he polokalama BID, pea moe Waitākere Rural Sewerage Scheme, pea moe ngaahi fokotu'utu'u 'ae Va'a Fefononga'aki 'a 'Aokalani (Auckland Transport) ke hiki 'ae totongi 'ae ngaahi tau'anga me'alele 'ihe ngaahi feitu'u pau.

Vakai kihe peesi 30-32 'oku ha atu ai 'ae tohi fokotu'utu'u fale'i kihe ngaahi fokotu'u moe ngaahi liliu kau kihe ngaahi totongi (rates) moe ngaahi totongi makehe (fees and charges). Ngaue'aki 'ae initaneti kihe fakahinohino ai (rates guide) 'fekau'aki moe totongi (rates) 'oku fokotu'u atu kiho 'api nofo'anga.

Koe ha ho'o fakakaukau kihe ngaahi fokotu'u ko'eni? (Kataki fiema'u ke mahino pe kofee fokotu'u liliu 'oku ke 'uhunga kiai)

➤ Question 3: Ngaahi me'a oku fakamu'omu'a 'ihe poate fakalotofonua

Kiha toe fakamatala 'oku lahi ange, lau 'ae peesi 16-29 'oe tohi 'oku tanaki ai ngaahi fakamatala (consultation document) Teke lava 'o mau eni meihe uepisaiti ho'o poate fakalotofonua www.aucklandcouncil.govt.nz/en/about-auckland-council/how-auckland-council-works/local-boards/find-local-board.html

3A. Ko fe poate fakalotofonua 'oku taumu'a kiai ho'o tohi?

3B. Koe ha ho'o fakakaukau kihe ngaahi fili 'oku fokotu'u ma'a ho'o feitu'u poate fakalotofonua?

- Poupou katoa Poupou lahi kihe me'a pe ni'ihī 'Ikai keu poupou kihe me'a lahi 'Ikai keu poupou au kiha me'a
 'Ikai keu 'ilo

Talamai hono 'uhunga

➤ Question 4: Ngaahi fakakaukau ke toe tanaki mai?

'Oku 'iai ha'o lau pe ko ha'o fakakaukau kihe Palani Fakata'u 'oe 2026/2027?

'Oku kau kiai 'ae Palani Ngaue 'ae Tūpuna Maunga Authority 2026/2027 (peesi 33 'oe Tohi fokotu'utu'u fale'i (Consultation Document)

➤ Sio loloa kimu'a / fakatupu ke tupulaki 'ae palani teemi loloa kihe kaha'u o 'Aokalani

'Oku fu'u fiema'u he taimini ke 'omi ho'o ngaahi fakakaukau kau kihe ngaahi palani teemi loloa ko 'eni he 'oku faka tautefito kiai 'ae tokoni hono langa mo hono fa'u ee kolo moe 'unu 'ae taimi.

"Oku mau fokotu'utu'u ha ngaahi founnga ke fai kiai ha talanga kihe ta'u hoko mai ke tokoni kiate kimaotolu hono fokotu'utu'u fo'ou ngaahi palani moe founnga ke tokoni kihe langa hake 'o 'Aokalani kihe kaha'u. Koe ngaahi palani moe ngaahi founnga ngaue koeni 'oku kau kiai:

- palani fakalotofonua kihe fefononga'aki
- palani moe founnga ngaue kihe vai
- ngaahi palani kihe vahe 'Aokalani
- Ko 'emau palani teemi loloa kihe 2027-2037, 'oku fakamu'omu'a ai 'ae ngaahi fokotu'utu'u ai kihono fakapa'anga 'ae ngaahi 'elia 'oku lisi atu 'i lalo ni.

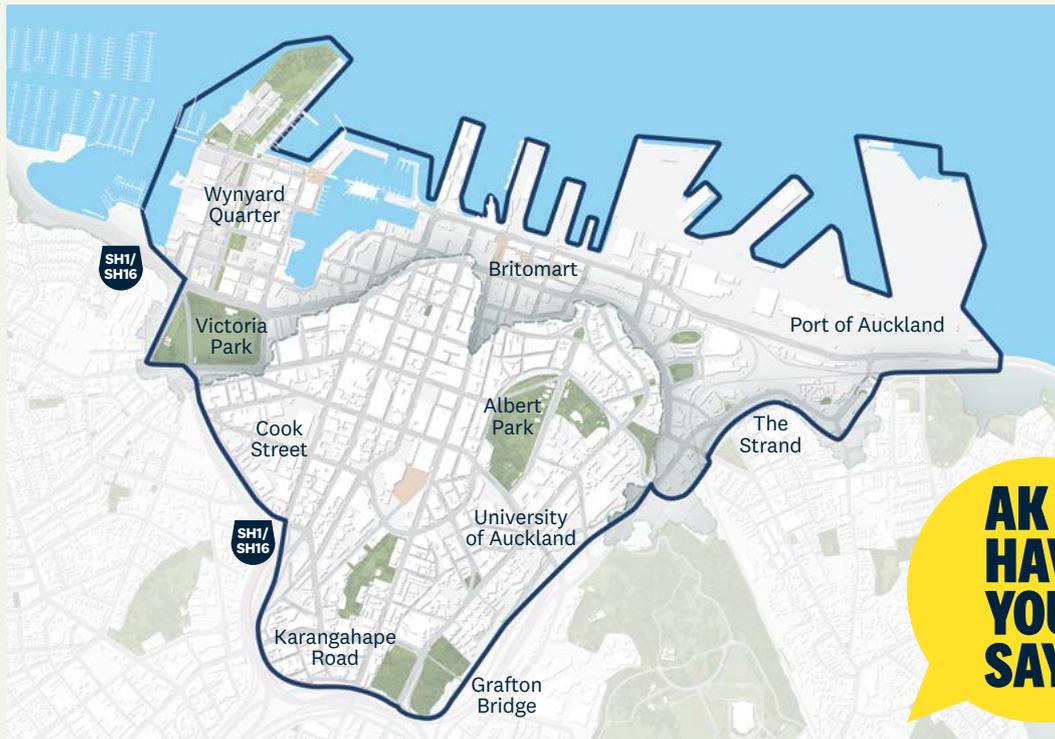
'E kei hokohoko atu aipe 'emau inivesi mo fakahoko aipe ngaahi inivesimeni 'ihe ngaahi tafa'aki 'elia kotoa nemau inivesi ai, ka 'oku mau fiema'u meia koe pe koeha ho'o ngaahi fokotu'utu'u'oke mahu'inga ai.

➤ Question 5: Koeha 'elia pe koe tafa'aki 'oku ke mahu'inga 'ia ai he lele loloa?

Kataki 'o fokotu'utu'u 'ae ngaahi 'elia pe tafa'aki koeni kihe mahu'inga kiate koe kamata meihe 1 (mahu'inga 'aupito) 'o a'u kihe 6 ('Ikai ke fu'u mahu'inga)

- Fakalalakaka faka'ekonomika moe ngaahi polokalama** – fakatupulaki 'ae 'ekonomika 'o 'Aokalani mo poupu kihe ngaahi polokalama, takimamata moe ngaahi ngaue'anga fakatupulaki kihe mo'ui.
- Ngaahi paaka fakalotofonua, moe ngaahi sevesi 'oku tupulaki 'ae komiunitii** – paaka fakalotofonua, mala'e sipoti moe ngaahi sevesi mo'ui tupulaki moe fakaesino, laipeli, ngaahi senita faka komuniti moe sevesi, moe fakapa'anga 'ae ngaahi polokalama 'oku fokotu'utu'u mo fakalele he komuniti.
- Palani 'ae ngaahi langa fakalalakaka kene mapule'i 'ae tupu** – palani'i 'ae founnga moe feitu'u ke tupulaki ai 'a ;Aokalani, toe langa hake 'ae ngaahi senita faka kolo, moe toe fakalelei'i ange 'ae ngaahi langa fakalalakaka, mo fengae'aki 'ae mo hono ngaue'aki ee kelekele kihe ngaahi fiema'u fakapule'anga.
- Paaka fakavahefonua moe 'ataakai** – Tokanga'i 'ae ngaahi koloa fakaenatula 'oe ngaahi 'elia, 'o 'Aokalani, ngaahi vaitafe, ngaahi sone 'oe mataatahi, moe ngaahi tuku fakaholo fakafonua, fakasi'isi'i 'ae veve mo tokonia ngaahi poloseki 'oku fakalele he ngaahi komiuniti.
- Fefononga'aki** – ngaahi hala, ngaahi fefononga'aki fakapule'anga, luelue moe heka pasikala, pea 'ai ke toe faingofua ange, mo malu pea tolongaa ange kihe 'etau kakai kihe 'enau fefononga'aki holo.
- Matu'uaki ee Tafea** – fakasi'isi'i 'ae ngaahi fakatamaki 'e hokosia ha tafea, 'i hano fakafo'ou pe fakalelei'i ngaahi sisitemi fakatafenga vai, pea malu'i ngaahi tafengavai koeni...

Koeha ha fa'ahinga ngaue pe sevesi 'ae kosilio 'oku ke fiema'u pe teke loto kemau fakamu'omu'a. Pea koe ha hono 'uhinga?

► Fehu'i 6: Loto kolo

Koe senita 'oe loto kolo 'o 'Aokalani koe fo'i 'uho faka'ekonomika ia hotau vahe fonua. Koe fakakatoa 'oku 'ihe loto kolo 'ae peseti 'e vahe nima nai 'oe ngaahi me'a kotoa oku ngaohi kihe kolo 'o Aokalani.

'Oku mau fiema'u ange ke toe lelei ange ngaahi feitu'u fakapule'anga ke ngaue'aki he kakai, pea toe 'aonga ai ee ngaahi inivesimeni 'o hange kihe tafa'aki 'oe fefononga'aki, pea fakapapau'i ke tokoni 'ae kosilio ke faka'ai'ai ke tupulaki 'ae loto kolo koha feitu'u lelei kihe nofo, ngaue, ako mo 'ete 'eva pe kiai.

Koeha ha ngaahi me'a ke fakalelei'i 'oku totonu ke fakamu'omu'a 'ihe loto kolo? (Fili 'o a'u kihe me'a 'e 4)

- Fehokotaki'anga lelei ange** – fakalelei'i 'ae fehokotaki'anga 'ihe vaha'a 'oe loto kolo, moe tafa'aki ki tahi (waterfront) pea moe ngaahi kaunga'api.
- Ngaahi polokalama 'ihe loto kolo** – faka'ai'ai 'ae kakai kenau manako he oo ki loto kolo 'ihano fakafou 'iha ngaahi 'u ngaahi polokalama pe koha me'a 'oku hoko, fakafonua pea nau ma'u ha ongo malohi kihe feitu'u koia.
- Koe fefononga'aki** – Feinga ke fakafaingofua 'ae lue holo, faka'uli, heka paiki pe pasikala, pe koe ngaue'aki 'ae fefononga'aki fakapule'anga 'ihe loto kolo pea mei he uesite kihe 'isite, pea kau aipe pe moe lelei ange 'ae fefononga'aki.
- 'Ulunga'anga moe anga fakafonua 'ae kau maui** – faka'ataa mo fakafiefia'i 'ae 'ulungaanga moe anga fakafonua 'ae kau Maui 'ihe loto kolo.
- Malu'i** – ha loto kolo 'oku malu ange pea anga fakakaume'a talitali lelei ange, 'ihe po'uli pe koe 'aho, kihe kakai 'oku nofo he kolo, kau ngaue pea moe kakai 'oku 'a'ahi mai.
- Ngaahi hala moe ngaahi feitu'u fakapule'anga** – fakalelei'i ngaahi hala, paaka moe ngaahi feitu'u fakapule'anga ke hoko ;ae loto kolo koe feitu'u lelei kete nofo ai mo fakamole'i hoto taimi.
- Poupou kihe ngaahi pisinisi** – tokoni kihe ngaahi pisinisi kenau tu'u lelei 'ihano fakafaingofua kianautolu 'ae hu kiai pea tokoni kihono tohoaki'i mai kau 'aahi kihe loto kolo 'aki 'ae ngaahi hala moe ngaahi feitu'u fakapule'anga 'oku tisaini lelei.
- Ha toe me'a kehe** (kataki 'o toe fakapapau'i mai):

'Oku toe 'iai ha me'a 'oku ke tokanga kiai? 'E lava ke toe tanaki pe fakapipiki mai ha toe ngaahi peesi